

teorema

toneelgroep amsterdam
naar pier paolo pasolini regie ivo van hove

teorema

Teorema ging op 18 september 2009 in première tijdens het Duitse theaterfestival Ruhrtriennale.

rolverdeling op de achterzijde

naar pier paolo pasolini

regie ivo van hove

dramaturgie/bewerking willem bruls

scenografie/licht jan versweyveld

kostuums an d'huys

compositie eric sleichim

muziek blindman [new strings] jennifer de keersmaecker,
joyce kuipers, ine kuipers, floris uytterhoeven

hondentrainer joke decru

productie toneelgroep amsterdam/ruhrtriennale bochum

assistentie regie thibaud delpeut

assistentie scenografie roel van berckelaer, ramón huijbrechts

hoofd techniek & productie götz schwörer

productieleiding edith den hamer, tim nieburg (stage)

techniek reyer meeter (1e inspiciënt), valentijn berkhout,
daan van oene, dennis van scheppingen, peter zwart

kostuumatelier lana duiverman (kleedster), farida bouhbouh,
wim van vliet (hoofd)

kap&grime roswitha evenwel

decor uitgevoerd door kloosterboer bv

castingadviezen hans kemna

fotografie jan versweyveld

grafisch ontwerp roddy mac mahon, jan versweyveld

publiciteit wietske van soelingen

druk ssp amsterdam

synopsis/

Vader Paolo, moeder Lucia en de kinderen Pietro en Odetta leven in een chique buitenwijk van een grote stad. Op een dag arriveert een jonge gast. De huishoudster Emilia reageert hevig op zijn aanwezigheid. Lucia wordt eveneens aangetrokken door de jongen en geeft zich aan hem over, evenals zoon Pietro. Dochter Odetta bezwijkt ten slotte ook aan de verleiding. Hoewel Paolo zich uit alle macht tegen zijn aantrekkingskracht probeert te verzetten, zwicht uiteindelijk ook hij. Dan kondigt de gast zijn vertrek aan en allen blijven achter in een staat van wanhoop. Emilia keert terug naar haar geboortedorp. Odetta probeert het beeld van de gast vast te houden maar zal uiteindelijk vervallen in een staat van verkramping. Ook Pietro tracht de bijzondere band in stand te houden, maar tevergeefs. En Lucia gaat ontredderd op zoek naar jongens die hem kunnen vervangen. Nadat Emilia naar haar dorp is teruggekeerd, wil ze alleen nog maar sterven, wat zij op een wonderbaarlijke wijze tot stand brengt. Paolo kan zijn woede over wat de gast hem en zijn gezin heeft aangericht nauwelijks voor zich houden, maar ook hij kan niet verder leven zonder hem.

auteur/

pier paolo pasolini

Pier Paolo Pasolini werd in 1922 in Bologna geboren. Op zijn negentiende publiceerde hij al zijn eerste dichtbundel. Na de Tweede Wereldoorlog, waarin hij kort krijgsgevangene van de Duitsers was, treedt hij toe tot de communistische partij, maar na een paar jaar wordt hem het lidmaatschap ontnomen omdat hij openlijk homoseksueel is. Na een carrière als schrijver, journalist en dichter legt hij zich in Rome toe op de film. Pasolini groeit uit tot een van de grootste regisseurs van het naoorlogse Italië, met meesterwerken als *Mamma Roma*, *De trilogie van het leven* en *Salò*. Het corrupte en misdadige Italië is vaak het doelwit van zijn kritiek en in zijn geschriften en films portretteert hij de hardheid van het bestaan. Hij raakt daardoor meermalen in schandalen verwickeld. In 1968 maakt hij de eveneens omstreden film *Teorema*. In 1975 wordt Pasolini onder onopgehelderde omstandigheden bruut vermoord op het strand van Ostia.

regie/

ivo van hove

Van Hove: 'In het begin van Teorema is er orde; het gezin van een rijke industrieel lijkt ogenschijnlijk stabiel. Maar er is ook een gevoel van onbehagen, van verveling en levensmoeheid. De komst van een mysterieuze gast opent een wereld van verdrongen verlangens en emoties, maar zijn bezoek haalt alles omver wat de gezinsleden tot dan toe over zichzelf wisten. Wie is deze onbekende gast? Is hij een uitvreter, een jonge man die van villa naar villa gaat? Dan breekt de crisis los, de chaos treedt in. De gast brengt bevrijding die eigenlijk vernietiging is. Zijn komst leidt tot destructie, niemand neemt verantwoordelijkheid voor de toekomst. Het laatste restje hoop is dat er op de puinhopen iets nieuws kan bloeien. Voor Pasolini was de weg tot verandering alleen mogelijk met het bewustzijn van de crisis waarin we leven. Teorema toont deze crisis in al haar complexiteit. Hij slaagt erin via herkenbare personages een verhaal van universeel belang te vertellen. Een verhaal van onze condition humaine.'

Van Hove regisseert dit seizoen ook de nieuwe voorstelling Zomertrilogie (Carlo Goldoni) en o.a. La voix humaine, Romeinse tragedies, Angels in America en Opening Night gaan in reprise.

We denken dat we scherp van geest zijn,
we aanbidden de rede.

Maar we zijn bezig onszelf te straffen
en te vernietigen.

We jagen onszelf de woestijn in.

scenografie/
jan versweyveld

De woestijn speelt een doorslaggevende rol in de scenografie van Teorema. Voor Pasolini was de woestijn al een metafoor voor de moderne, vervreemdende wereld waarin we leven. 'De woestijn is immens en kaal als de buitenwijken van grote steden.' De familie in Teorema leeft in zo'n woestijn. Materialen, dimensies en vormgeving verwijzen naar de leegte waarin die familie terecht is gekomen. En tegelijkertijd is de woning waarin zij leeft een hightech wereld, die zij zelf gecreëerd heeft en die ze koestert. Alles is comfortabel en luxueus, en toch wikkelt die schijnbaar aangename wereld zich niet als een beschermende huid om de familieleden.

Versweyveld is hoofd scenografie en huisontwerper van Toneelgroep Amsterdam.

compositie/
eric sleichim

Voor Teorema richt Sleichim zich op verschillende muzikale lagen. In het begin speelt er een strijkkwartet fragmenten van Beethoven, die hier voor de burgerlijke wereld van Paolo en zijn familie staat. In het tweede deel, als de gast is vertrokken en de familieleden in een grote ravage achterblijven, wordt Anton Webern gespeeld. Het tonele systeem is ontwricht, de klassieke harmonie verdwenen. Als derde en finale laag "explodeert" zelfs de structuur van het strijkkwartet. De musici vallen uit elkaar en eindigen bij de draaitafels in de vier hoeken van het decor. Hier zet Sleichim sinusklanken in, spiritueel en bezwerend, als een menselijke schreeuw vol hoop en wanhoop.

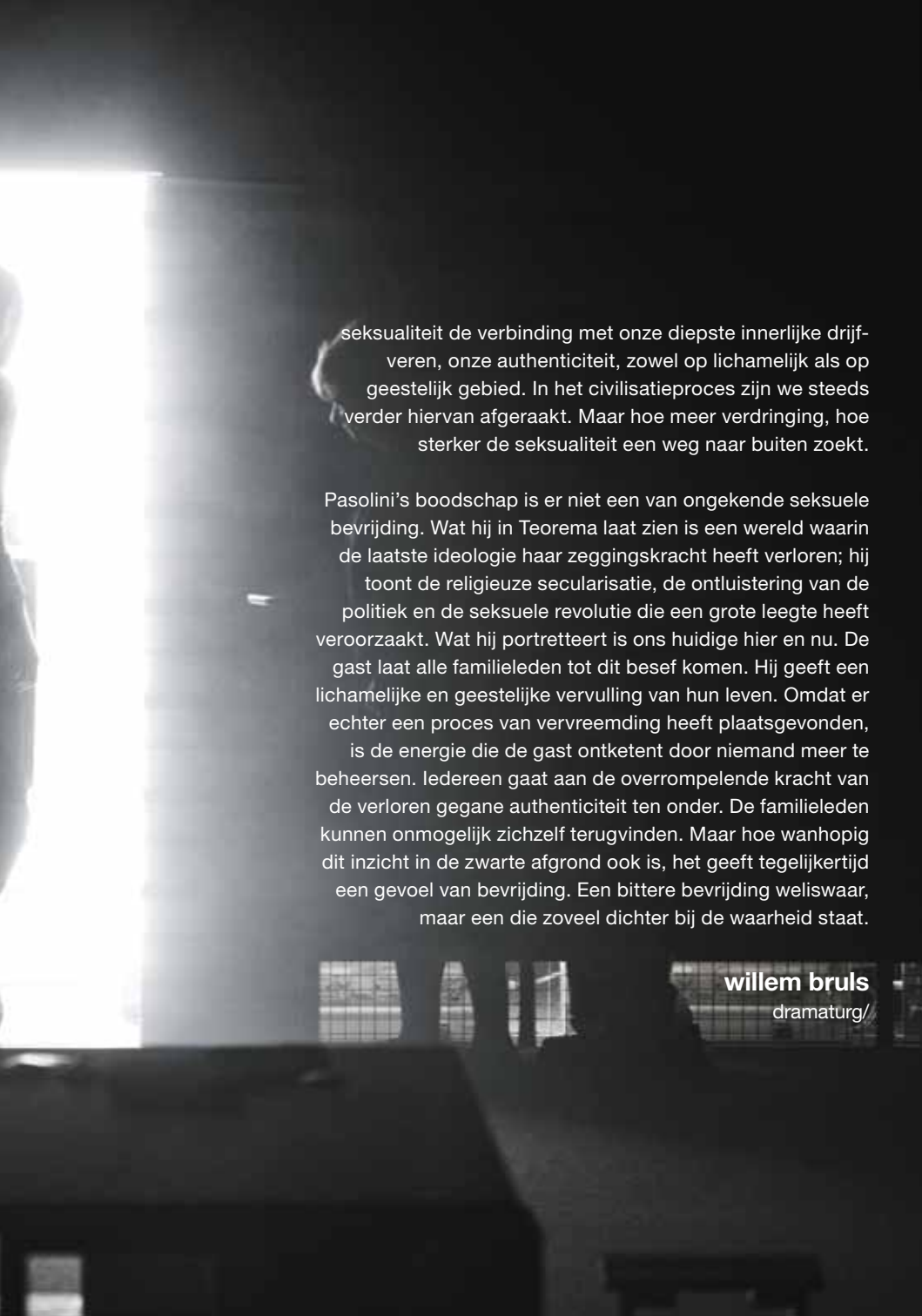
Met het B!ndman ensemble verkent componist Eric Sleichim sinds 1988 nieuwe technieken in compositie en uitvoeringspraktijk.

wie is de gast?

De grote vraag bij Teorema luidt: wie is de gast? Pasolini ging bij zijn film uit van een teorema, een wiskundige stelling, die hij met het werk wilde bewijzen. Hij noemt Teorema 'een religieuze geschiedenis: een god treedt in een burgerlijke familie binnen: mooi, jong, fascinerend, blauwe ogen. En hij houdt van iedereen. [...] Het bezoek haalt alles omver wat deze burgers over zichzelf weten; de genodigde is gekomen om te vernietigen. De authenticiteit, om een oude term te noemen, vernietigt de niet-authenticiteit. Wanneer hij vertrekt, blijft iedereen achter met het bewustzijn van zijn eigen niet-authenticiteit. Bovendien kunnen zij niet authentiek zijn door de klasse waarvan zij deel uitmaken en de geschiedenis die zij in zich meedragen.'

Pasolini's stelling bevat een tijdloos element want ook wij hebben het gevoel dat we geen grip meer hebben op de wereld om ons heen. Ook wij verliezen ons in overdaad en luxe, ook wij hebben elke notie van het sacrale of spirituele verloren. Pasolini laat een wereld zonder 'geest' zien. Die geest kan zowel met het spirituele, het sacrale, het religieuze als het artistieke worden verbonden. In alle gevallen zijn die kwaliteiten verbonden met seksualiteit. Voor Pasolini vormde

seksualiteit de verbinding met onze diepste innerlijke drijfveren, onze authenticiteit, zowel op lichamelijk als op geestelijk gebied. In het civilisatieproces zijn we steeds verder hiervan afgeraakt. Maar hoe meer verdringing, hoe sterker de seksualiteit een weg naar buiten zoekt.

Pasolini's boodschap is er niet een van ongekende seksuele bevrijding. Wat hij in *Teorema* laat zien is een wereld waarin de laatste ideologie haar zeggingskracht heeft verloren; hij toont de religieuze secularisatie, de ontluistering van de politiek en de seksuele revolutie die een grote leegte heeft veroorzaakt. Wat hij portretteert is ons huidige hier en nu. De gast laat alle familieleden tot dit beseft komen. Hij geeft een lichamelijke en geestelijke vervulling van hun leven. Omdat er echter een proces van vervreemding heeft plaatsgevonden, is de energie die de gast ontketent door niemand meer te beheersen. Iedereen gaat aan de overrompelende kracht van de verloren gegane authenticiteit ten onder. De familieleden kunnen onmogelijk zichzelf terugvinden. Maar hoe wanhopig dit inzicht in de zwarte afgrond ook is, het geeft tegelijkertijd een gevoel van bevrijding. Een bittere bevrijding weliswaar, maar een die zoveel dichter bij de waarheid staat.

willem bruls
dramaturg/

teorema/

amsterdam stadsschouwburg (020 624 23 11)

try-out di 1, nl première wo 2, do 3, vr 4, ma 7, di 8 en wo 9 dec 09

wijzigingen voorbehouden | voor meer info www.tga.nl

toneelgroep amsterdam/

Toneelgroep Amsterdam is het stadsgezelschap van Amsterdam en het grootste toneelgezelschap van Nederland. Met 300 voorstellingen en tien producties per seizoen is TA een toonaangevend en innovatief repertoiregezelschap van internationale allure dat wordt geleid door Ivo van Hove. Kern is een ensemble van 21 acteurs. Bekende voorstellingen zijn *Angels in America*, *Romeinse tragedies*, *Het temmen van de feeks*, *Rouw siert Electra*, *Opening Night* en *Scènes uit een huwelijk*. TA-2 is het platform van TA voor de ontwikkeling van (regie) talent. TA-junior verzorgt educatieprojecten en juniorvoorstellingen voor en door jongeren. TA-extra is de verzamelnaam voor alle rand-programmering zoals inleidingen en workshops. TA-alliantie werkt samen met *mightysociety* van Eric de Vroedt en met *Female Economy* van Adelheid Roosen.

ensemble/

barry atsma
kitty courbois
jacob derwig
roeland fernhout
renée fokker
fred goessens
janni goslinga

marieke heebink
fedja van huêt
chico kenzari
hans kesting
hugo koolschijn
hadewych minis
chris nietvelt

celia nufaar
frieda pittoors
alwin pulinckx
halina reijn
eelco smits
karina smulders
leon voorberg

09|10/

la voix humaine

van jean cocteau
regie ivo van hove
dec 09, feb, jun 10

angels in america

van tony kushner
regie ivo van hove
dec 09

zomertrilogie première

van carlo goldoni
regie ivo van hove
jan t/m apr 10

la grande bouffe première

naar de film van rafael azcona -
francis blanche - marco ferreri
regie johan simons
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
feb t/m mei 10

ubu première

van alfred jarry/simon stephens
regie sebastian nübbling
productie toneelgroep amsterdam/
schauspielhaus essen
apr, mei 10

opening night

van john cassavetes
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/ntgent
jun 10

ta-2//

glengarry glen ross première

van david marnet
vertaling/regie eric de vroedt
productie toneelgroep amsterdam/
toneelschuur producties
dec 09

rashomon-effect première

geïnspireerd op rashomon, de film van
akira kurosawa
tekst/regie joachim robbrecht
productie toneelgroep amsterdam/
frascati producties
jan 10

ta-alliantie///

mightsociety7 première

tekst, concept & regie eric de vroedt
powered by toneelgroep amsterdam
feb t/m apr 10

subsidiënten

Gemeente Amsterdam
X
X
X

O N D E R
P O S T R I M
L T U U R
N E T W O R K
S C H A P

sponsors

Founding partner

Rabobank

teorema

chico kenzari

de gast

jacob derwig

paolo, vader

chris nietvelt

lucia, moeder

hadewych minis

odetta, dochter

eelco smits

pietro, zoon

frieda pittoors

emilia, huishoudster

d'asco

hond